

L'adový veterán

SLOVENSKO ŽIJE HOKEJOM. MNOHÍ Z NÁS SI KAŽDÚ JAR ZAPÍNAJÚ SVOJ TELEVÍZOR ALEBO POČÍTAČ A SLEDUJÚ BOJ NAŠICH NAJLEPŠÍCH ŠPORTOVCOV O TITUL MAJSTRA SVETA. RITUÁL, KTORÉMU PRAVIDELNE PODLAHNÚ TISÍCE SLOVENSKÝCH FANÚŠIKOV, AJ KEĎ VÄČŠINA Z NICH NEVERÍ, ŽE MÁME NEJAKÚ ŠANCU TENTO BOJ VYHRAŤ. NO VŽDY TO TAK NEBOLO. KEDYSI BOLI SLOVENSKÍ HOKEJISTI POVAŽOVANÍ ZA SVETOVÚ ELITU A ČESKOSLOVENSKÉHO NÁRODNÉHO TÍMU SA KAŽDÝ BÁL. JEDNÝM Z NAJVÄČŠÍCH A NAJÚSPEŠNEJŠÍCH HOKEJISTOV TEJTO DOBY BOL IGOR LIBA. ZÚČASTNIL SA TROCH OLYMPIÁD, ŠIESTICH MAJSTROVSTIEV SVETA A ODOHRAL TAKMER 1000 ZÁPASOV. Z NAJVYŠŠÍCH MEDZINÁRODNÝCH SÚŤAŽÍ SA V TOM ČASE BEŽNE NOSILI DOMOV MEDAILY VŠETKÝCH FARIEB. V ROKU 2012 SA ROZHODOL, ŽE SI NENECHÁ SVOJE DLHOROČNÉ SKÚSENOSTI LEN PRE SEBA A SO SVOJÍM MLÁDEŽNÍCKYM HOKEJOVÝM KLUBOM V ČANI SA DESAŤ ROKOV PODIEĽAL NA VÝCHOVE NOVEJ GENERÁCIE SLOVENSKÉHO HOKEJA. AJ JA SOM MAL ŠTASTIE TRÉNOVAŤ POD VEDENÍM TOHTO VÝNIMOČNÉHO ČLOVEKA. NEDÁVNO SOM ZA NÍM ZAŠIEL NA KUS REČÍ.

V dnešnej dobe je po celom Slovensku množstvo klubov, štadiónov a trénerov, no nebolo to tak vždy. Odkiaľ sa v hokejovom svete Liba objavil? Odkiaľ sa berú všetci hokejisti?

Vtedy bol šport ulica. Nemali sme žiadnych trénerov, všetko nás naučila ulica. Tréneri z veľkých klubov chodievali po mestách a dedinách a pozorovali, ako hráme. V dedinách a na ulici vždy našli najväčšie talenty.

Vo veku 17 rokov začal Igor Liba svoju kariéru v klube ZPA Prešov. Z vlastnej skúsenosti viem povedať, že už aj v takom mladom veku mnoho hokejistov sníva o NHL. Ako to bolo v jeho prípade?

Samozrejme, chcel som sa dostať čo najďalej, no v tom čase okolo toho nebola vybudovaná taká umelá reklama.

My sme hrali, lebo sme chceli hrať. A aj keby som také ambície mal, vieme, aká bola vtedy doba. Musel by som z krajiny ujsť. V dnešnej dobe médiá vytvárajú okolo hokeja umelú bublinu, a tak sa už každý vidí len v drafte do NHL.

Igor Liba hrával dlhé roky aj za naše mesto. V klube VSŽ Košice sa mu podarilo získať dva československé federálne a jeden prvý slovenský titul. Podľa jeho vlastných slov je to jeden z najväčších úspechov v jeho živote.

Za Košice som hrával desať rokov, tu som fakticky začínal. Boli to zlaté časy. Medzi Čechmi a Slovákmi bola vtedy veľká rivalita. Či futbal, či hokej, všetky súťaže v tom čase mali náboj - vyhrať ligu bolo niečo famózne. Kvôli tomu, že sa vtedy vonku nechodilo, všetci najlepšie hráči

zostali doma. Tak sa naša súťaž stala prakticky najlepšou v Európe. Fíni, Švédci a Švajčiari sa vtedy učili hrať hokej od nás.

Aj napriek jeho úspechom a všeobecnému uznaniu odohral Igor Liba v slovenskom drese len jeden zápas. Na otázku prečo, odpovedal, že sám tomu nerozumie a že je to otázka pre niekoho iného.

Vtedy nikto nepoznal Cígera, Šatana alebo Kolníka. Vtedy ešte len začínali a top hráčmi boli Svitek, Slanina... generácia, ktorá už niečo dokázala. Zahrali sme jeden zápas s Francúzskom, vyhrali sme 7:2 a všetkých nás odstavili.

Za vrchol svojej kariéry považuje roky 1984 – 86.

Vtedy som dosiahol všetky vrcholy. Boli sme majstrami Československa, sveta a na olympiáde sme získali druhé miesto.

A čo NHL v 1988?

NHL bolo niečo iné. Vtedy sa v Amerike hrával silový hokej na rozdiel od Európy, kde sa hrával pekný technický hokej. A ešte k tomu som zarábala stotisíc dolárov ročne, z ktorých mi päťdesiat tisíc hneď vzali. Žiadne milióny. Teraz by si za to hokejista v NHL ani prilbu na hlavu nedal.

V NHL Igor Liba vyskúšal viacero klubov až nakoniec skončil v Los Angeles Kings, kde v útoku hral s Wayneom Gretzkym, ktorý je považovaný za najlepšieho hokejistu všetkých čias. Ako spomína na túto legendu ?

Mali sme podobný štýl hrania, obaja sme chceli stále nahrávať, a tak nám to spolu veľmi nešlo. Mal ťažký život. Celý ho mal organizovaný, vždy chodil na nejaké akcie, všetko mu plánoval agent. Po zápase sa musel scho-

vávať, lebo ho stále prenasledovali fanúšikovia. Ja by som takto nechcel žiť.

Juraja Slafkovského dnes poznajú asi všetci slovenskí fanúšikovia hokeja. Je jedným z najmladších a najpopulárnejších súčasných slovenských hokejistov. Ako sa na neho pozerá ostriešaný veterán Igor Liba?

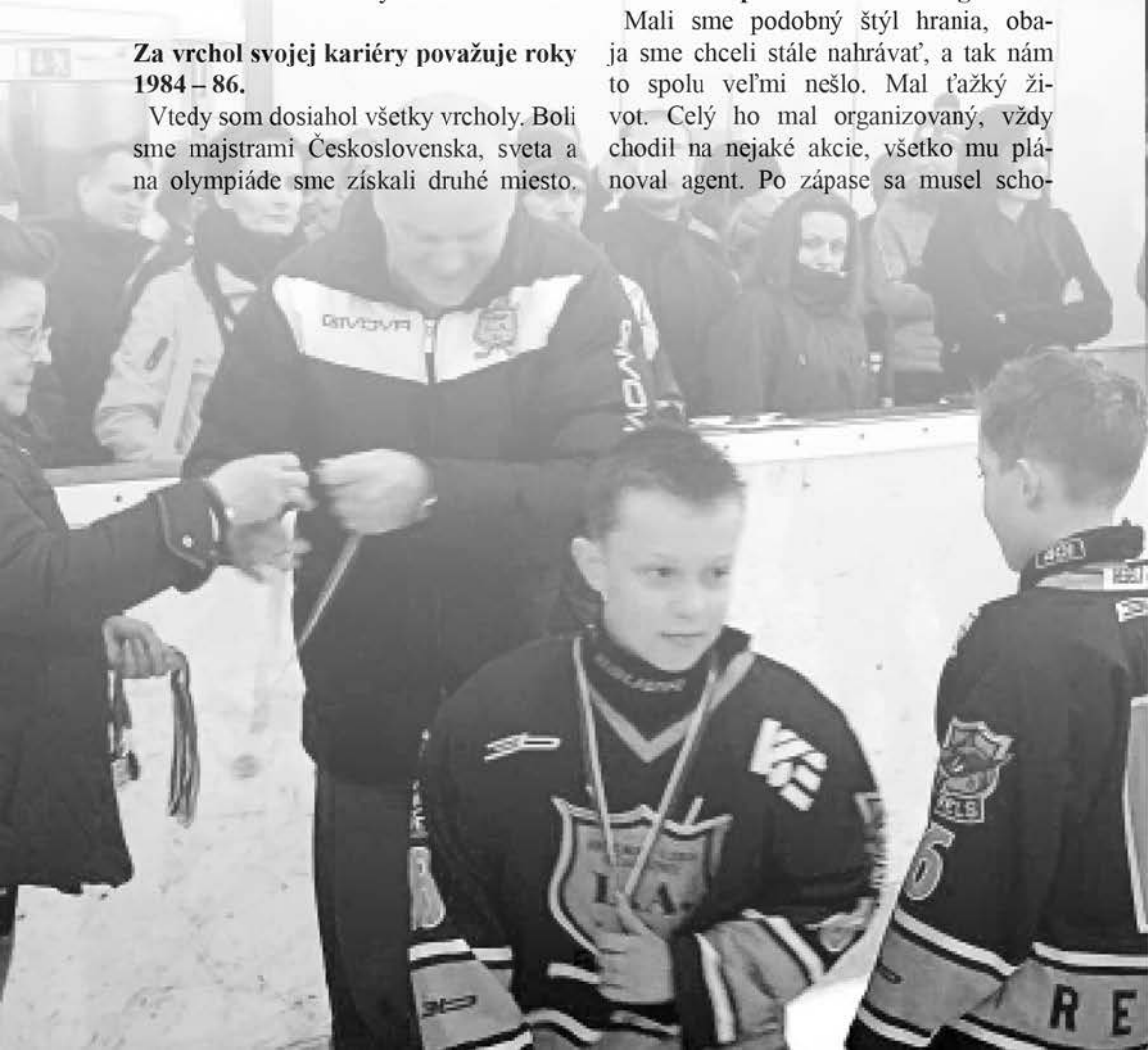
Aj keď je dobrým hráčom, zatiaľ toho veľa nedokázal. Na olympiáde 2022, kde sa preslávil, boli z veľkej časti len "Běčkové" tímy, keďže tí najlepší boli stále v NHL. Myslím si, že média nespravili dobre, keď z neho urobili veľkú hviezdu. Mnohým v podobných situáciách stúpne sláva do hlavy. Dúfam, že mu to tým nepokazili, ale to záleží len od neho.

Na otázky ohľadom Zväzu slovenského ľadového hokeja sa vyjadril takto:

Nikdy nikto nemal žiadne problémy. Kluby stále so Zväzom spolupracovali. Pred piatimi rokmi sa k vedeniu dostal Miroslav Šatan a sú len problémy a problémy.

Tak ako mnoho iných ľuďí ani on nie je spokojný s aktuálnym stavom hokeja na Slovensku. Čo by mu podľa neho mohlo pomôcť?

Základ je mládež. Desiat rokov sme v Liba Academy (ďalej LA) od základov všetko budovali, organizovali a starali sa o vás. Sám vieš, aké to bolo. Po desiatich rokoch sme skončili a nikto o nás ani nezakopol. U nás sa do mládeže neinvestuje. Poľsko, Maďarsko aj Rumunsko nás už

predbiehajú, lebo u nich sa do mladých investuje. Ak by nebolo rodičov, tak u nás nie je vôbec nič, oni nás držia nad vodou, nie kluby alebo štát. A oni to robia preto, lebo si myslia, že budú všetci v NHL. Tréneri to vedia, a tak ich často zdierajú.

Igor Liba, či už ako hráč alebo ako tréner, sa hokeju venuje dlho. Zaujímalo ma, ako sa za tie roky hokej zmenil.

Kedysi sa hokej u nás hrával viac pre diváka. Dnešní hokejisti síce korčuľujú dobre, no nie je to atraktívne. Vymizla tvorivosť jednotlivých hráčov. Už dlho vravím, že Európa zaspala dobu a Kanada s Amerikou nás predbehli. Fanúšikovia na to možno majú iný názor, ale ja to ako profesionál vnímam inak.

Po ukončení svojej profesionálnej kariéry sa Igor Liba dal na tréovanie. V roku 2012 blízko Košíc, v dedine Čaña, založil svoj hokejový klub LA. V dedine fungoval do roku 2021 a potom sa presunul do Košíc, kde v roku 2022

prakticky skončil. Pýtal som sa ho aj na tento projekt.

Vždy ma bavila práca s deťmi a v Čani vtedy otvorili nový štadión. Ako som už spomínal, najväčšie talenty vždy prišli z dedín, a tak sme dúfali, že z okolitých dedín pritiahneme hráčov. V LA som sa vždy venoval tým najmladším. Je to tá najhoršia a najmenej docenená práca. Vždy sme sa snažili brať na zápasy všetkých. V mnohých kluboch si tréneri vyberajú, koho zoberú, no ja som sa snažil pripraviť tie deti do života. Kolektív dokáže veľmi pomôcť a pripraviť mladých na budúcnosť. Mnohí to dnes nechápu.

A čo by zaprial Igor Liba slovenskému hokeju?

Zmenu. Náš aktuálny systém je zle nastavený a vedenie často nedokáže prijať kritiku. Majú svoju víziu, za ktorou si idú, no občas sa treba aj obzrieť, či idete správne. Neexistuje žiadna „najlepšia“ vízia. Vedenie sa potrebuje naučiť sebakritike.

A na záver odkaz od Majstra sveta z roku 1985 Igora Libu našim čitateľom a všetkým mladým:

„ Šport nie je len pre tých, čo idú do NHL. Formuje človeka, pripravuje ho do života. Niet zdravšej veci ako šport. “

Juraj Šoltis
Vyšná Hutka 141,
040 18 Košice – okolie
0948 376 723 jurajsoltis.vh@gmail.com
Gymnázium sv. Košických mučeníkov
Čordákova 50, 040 23 Košice
0911 872 801 office@gkmke.sk

Tajomstvá vykopávok

V SRDCI EURÓPY, V MALEBNOM KÚTE SLOVENSKA NEĎALEKO KOŠÍC, LEŽÍ MIESTO, KTORÉ PONÚKA POHĽAD DO MINULOSTI. PRE ARCHEOLÓGOV JE NIŽNÁ MYŠĽA MIESTOM NEKONEČNÉHO DOBRODRUŽSTVA. KAŽDÁ LOPATA, KAŽDÝ HREBIENOK PRENIKÁ HLBSIE DO HISTÓRIE, AKO KEBY TO BOLI STRÁNKY ROZPRÁVKOVEJ KNIHY. A ČO TAM NACHÁDZAJÚ, JE NIELEN JEDNODUCHÁ HISTÓRIA, ALE KOMPLEXNÝ OBRAZ SPOLOČNOSTI, KTORÁ KEDYSI EXISTOVALA.

Nižná Myšľa má 1700 obyvateľov a rozlohu 12 km². Prvá zmienka o obci pochádza z roku 1270. Odvtedy Myšľa prešla dlhou, hoci nie veľmi záživnou históriou, počas ktorej nikto ani len netušil, že tu pred 3500 rokmi stála metropola doby bronzovej. V roku 1977 sa mladý archeológ Ladislav Olexa, ktorého nenapĺňala práca u pamiatkarov v Prešove, rozhodol, že so svojim kamarátom Dáriusom Gašajom zmapujú stav už známych archeologických nálezísk na východnom Slovensku. Olexa sa vo svojej diplomovej práci venoval otomanskej kultúre a počas štúdia materiálov natrafil na správu

z roku 1948, keď doktor Ján Pastor robil v Nižnej Myšli malý výskum a objavil tam niekoľko hrobov. Olexa s Gašajom sa vydali na miesto výskumu. Prišli do myšlianskej krčmy, podebatovali s miestnymi a tí im ochotne ukázali kopec, na ktorom Pastor robil svoj výskum. Keď tam dorazili, neverili vlastným očiam. Na zemi sa povalovali črepy, kosti, ba dokonca aj sekeromlat z parohoviny. „Tešili sme sa, akoby sme našli nejaký poklad,“ hovorí Olexa. Ani jeden z nich si však nevedomoval, aký významný objav práve urobili. O pár rokov neskôr sa z Myšle stalo reálne archeologické nálezisko.

A aká bola myšlianska otomanská kultúra? Otomani boli kultúrnou skupinou žijúcou vo východných častiach Slovenska, Maďarska, Rumunska, Poľska a na Podkarpatskej Ukrajine počas doby bronzovej. Mnohí si možno myslia, že je to iba doba barbarov žijúcich v jaskyniach, no opak je pravdou. Boli to časy Tróje, mykénskeho Grécka, Chetitskej, Egyptskej a Babylonskej ríše. Vtedajší civilizovaný svet bol vďaka prekvitajúcemu obchodu omnoho viac prepojený, ako by sa na prvý pohľad zdalo. S karavánami putujúcimi od mesta k mestu necestoval len tovar, ale aj technologický pokrok a poznatky o miestach z celého sveta. A v tomto čoraz viac prepojenom svete vstupuje na scénu otomanská kultúra. Ležala na veľmi významnej obchodnej tzv. Jantárovej ceste, ktorá bola hlavnou tepnou obchodu medzi Stredozemným a Baltským morom. Obchodovalo sa v nej so všeličím, no hlavne s jantárom, z ktorého sa vyrábali šperky. Pre obchodníkov sa Myšľa a podobné „mestá“ stali povinnými zastávkami, možno aj cie-

ľovou destináciou. Miestni totiž neboli žiadni chudáci. Dokazujú to nálezy mnohých medených, bronzových a zlatých šperkov. Vedeli s týmito kovmi dobre pracovať a vyrábať z nich potrebné veci, čo dokazujú nájdené meče a hroby hutníkov. Diaľkový kontakt je preukázaný aj nálezom keramiky s mykénskymi symbolmi a motívmi. Karavány mohli do Myšle prísť s istotou, že sa nejaký kupec nájde a ich tovar bude v bezpečí. Odkiaľ pochádzal pocit bezpečia? Z mohutných valov, ktoré miestni stavali okolo svojich „miest“. Boli väčšinou iba z hliny, no to im vôbec neubralo na pevnosti a majestátnosti. V Myšli boli postavené z hliny vykopanej z obrannej priekopy, ktorá ich obkolesovala. Priekopa bola hlboká šesť a široká pätnásť metrov. Val z takého veľkého množstva hliny musel byť masívny. Navyše osada, ktorú chránil, bola na kopci, a tak ho bolo vidieť už z niekoľko kilometrovej vzdialenosti. Valy nestavali iba z hliny. Aj na Myšej hôrke pri Spišskom Štvrtku bola podobná osada, lenže jej opevnenie tvoril šesť

metrov vysoký múr z krásne otesaných kameňov. Dodnes tam môžeme nájsť jeho pozostatky. Všetko dokazuje, že Otomani neboli žiadnym barbarským kmeňom. Ako povedal L. Olexa, ich kultúra bola „posledným kusom, poslednou enklávou civilizovaného sveta zo Stredomorja“.

Myšľa bola jedným z „miest“ patriacich k tejto kultúre. Slovo mesto dávam vždy do úvodzoviek preto, lebo nešlo o mestá v pravom slova zmysle. Napriek tomu, že

miestni obyvatelia boli vyspelí, stále žili v skorej dobe bronzovej. Myšľa bola síce bohatá, ale nedoťahovala sa na mestá ako Babylon alebo egyptské Téby. Naraz v nej nikdy nežilo viac ako pár stoviek ľudí. Na miestne pomery plnila síce funkciu kultúrneho a ekonomického centra, no skutočným mestom sa nazvať nedá. Aj keď miestny náčelník vládol nad okolitými dedinami, nebol žiadnym chetitským kráľom alebo egyptským faraónom.

Aký bol konečný osud tohto „mesta“, presne nevieme. Okolo roku 1500 p. n. l. zaniká mnoho iných otomanských „miest“. Ich múry sú prelomené, priekopy zasypané, osobné predmety obyvateľov rozbité alebo hodené na zem. Život v osadách vyhasína. Všeobecne prijímaná teória vraví o invázii nových ľudí. V Myšli bol zničený mohutný val a zasypaná priekopa. Osada však nezanikla, práve naopak. Bol vybudovaný nový, ešte väčší val, čiastočne aj na pohrebisku, mieste posledného odpočinku predkov, ktorých si Otomani nesmierne vážili. Boli posta-

vené nové domy a osada sa zväčšila o sedemnásobok. Noví obyvatelia najskôr pochádzali z okolitých dedín. Čoho sa tak veľmi báli, že boli ochotní porušiť svoje posvätné tradície a rýchlo vybudovať novú líniu obrany? To sa už asi nikdy nedozvieme. Otomanská kultúra ako celok zaniká, prežíva iba v okrajových častiach v Poľsku, v Rumunsku a vo svojom jadre v Myšli. Približne po 50 rokoch sa vytráca aj odtiaľ. Ako zanikla otomanská Myšľa, je záhadou. Najprv sa objavujú cudzie predmety, čo by mohlo dokazovať spolužitie nových ľudí a miestnych, ale následne ľudia jednoducho zmiznú. Definitívny koniec rozhodne prišiel nečakane. Iba tak sa dá vysvetliť, že na mieste zostali poklady, suroviny a iné zásoby. Čo sa stalo s

pravekými Myšľanmi, dnes už nikto nevie.

Keď mi na začiatku roka moja dejepisárka povedala, že nové učebné osnovy nevenujú skoro žiadnu pozornosť slovenskému praveku, zostal som zhrozený. Podľa mňa je slovenský pravek nesmierne zaujímavý, aj keď o ňom mnohí nevedia. Jeho súčasťou sú monumentálne mohyly severného Slovenska, kamenné múry Myšej hôrky, svetovo známe poklady z košickej Barce (nálezisko bolo úplne zastavané) a pozostatky kultúry, ktorej obyvatelia sa s veľkou pravdepodobnosťou neskôr presunuli do Grécka, kde založili Atény, Spartu, Korint a iné mestá, ktoré poznáme z učebníc dejepisu a filozofie. Keď sa povie pravek, ľudia si väčšinou predstavia lovca mamutov s kopijou v jaskyni. No pravek

nemožno vnímať len v týchto intenciách. Jeho súčasťou sú aj bojovníci v ligotavej bronzovej zbroji, malebné dedinky ako z rozprávky a šperky, za ktoré by sa dnešné zlatníctva nemuseli vôbec hanbiť. Aj keď pravek nie je najpopulárnejšou dejepisnou témou, sú ľudia, ktorí sa to snažia zmeniť. Patria medzi nich aj tí, ktorí v Nižnej Myšli, na mieste bronzovej metropoly, vybudovali skanzen, ktorý je na Slovensku unikátom. Nemusel by byť však jediným. V našej krajine sú stovky nálezísk, ktoré by mohli podobným spôsobom šíriť osvetu o veľkej slovenskej pravekej minulosti.

Vykopávky v Nižnej Myšli sú viac ako len miestom archeologických objavov. Sú miestom spojenia s minulosťou i miestom,

kde sa tajomstvá predošlých generácií stávajú realitou. Tu sa môžeme ponoriť do histórie a získať nové poznatky o našom svete a o tých, ktorí ho kedysi obývali.

Keď sa ocitnete v blízkosti Nižnej Myšli, neváhajte. Vyrazte na miesta vykopávok a pripojte sa k púťavému cestovaniu do minulosti. Možno budete mať šťastie a objavíte niečo, čo zmení váš pohľad na históriu a možno nájdete niečo, čo zmení celý svet. V Nižnej Myšli sa v každom kúsku zeme skrýva niečo tajomné a záhadné, čakajúce na to, aby bola odhalená jeho pravá povaha.

Ďakujem PhDr. Ladislavovi Olexovi za cenné informácie a objasnenie problematiky slovenského praveku.

Juraj Šoltis
Vyšná Hutka 141,
040 18 Košice – okolie
0948 376 723 jurajsoltis.vh@gmail.com
Gymnázium sv. Košických mučeníkov
Čordákova 50, 040 23 Košice
0911 872 801 office@gkmke.sk